

במוצא של ל'קיהה'

**שלל על הדף / העלון השבועי על סדר 'הדף היומי'
גלוון מס' 53 יט' סיון תשפ"א / יומא מט-נה**

גדרה של 'לקיהה' – לעניין חפינת הקטורת ולענין נטילת לולב

לפתוח ידו ולקבלו ושוב לסתום ידו ולאחزو, אפשר שזו 'לקיהה'. אבל אם הייתה ידו פותחה קצר ותחב לו חבירו לולב או אתרור, ולא עשה מעשה לקיהה כלל רק שהוא בידו, נראה שמדוברתינו מוכחת שלא יצא. וזה "בכורי יעקב" מסיים: 'ותמהני שלא ראייתי מי שהעיר על זה'.

*

לעומת זאת, כתב הגאון רבי מאיר שמחה הכהן, בעל "אור שמחה": 'ה' וא דמי שבתוך ידו איןנו בילקח', רק שחברו קיים הלקיהה, אך בעי (רב פפא) אם לא איכפת לנו אם אחד לוקח ואחד מביא, אף על גב דילקח' כתיב גםAMLOA חפניו, ועיין בתוספות לד"ה בעי וכ"ר הרי דינה שהוא בידו אין זה 'לקיהה', והוא דוקא משום דכתיב המקום איפוא יקח, וכתיב "ולקח מן הדם" וכן כתיב כאן 'לקיהה בב"א' על הגחלים, והאי ולקח קאי אתרווייהו, ובגחלים כתיב שיקח מן המזבח, הרי דילקיהה קאי על תחילת הלקיהה. אבל בכל מקום שכתוב לקיהה קאי על מה שבידיו, כמו נבי אתרור, ובודאי אם הגביה האתרוג קודם עמוד השחר והוא בידו לאחר עמוד השחר, אין צורך להניח מידיו ולהזרר וליטולו', עכ"ל. והיינו, שה"אור שמחה" נוקט שבדרך כלל 'לקיהה' מתייחס להימצאות הדבר ביד האדם, ומה שרב פפא הסתפק כאן, הוא משום שכאן התורה הצבעה גם על המקום שמננו יש לתקחת, שהרי 'ולקח' מתייחס גם לגחלים, שאוטם יש לתקחת מן המזבח והוא קיבל מידיו של חברו, אך בולבול שנאמר רך 'לקחתם' ולא נאמר שיש לתקחת מקומות מסוימים – אין חיוב שיעשה מעשה לקיהה בפועל, ועל כן גם כשהחזק בלילה בטרם הגיע זמנו החיוב, או קיבל מידיו חברו, יצא.

וכענין זה כתב ה"חוזון איש", או"ח סימן קמטו, ב, עי"ש). "בכורי יעקב" – תוספת בכורים, סימן תרגיב; "אור שמח" פרק ה' מהלכות עובdot יומם הכיפורים הלכה כה

עצת התנא-הרופא: לפדות את עצמו בצדקה!

ויפה הוסיף בספר "זרע חיים": 'מה ימתקו הדברים, ביזדענו בגמרה לפנינו וכן חולין ז') שרבינו חנינא עצמו היה רופא אומן, והוא הוא המדבר בצדקה, וממלמדנו שرك על ידי יקום ויבリア החולה, והיא היא המזרע האמתי לכל חוליו ומדوها...
"עינוי יעקב" – ברכות ה; "زرע חיים", סימן כד

*

מעיו זה כתב הגאון רבי אליעזר פאפו, בספרו "פלא יועץ"
(ערך רפואי):

מט. בעי רב פפא: חפן חביוו ונתן לתוך חפינו מהו? מל' חפינו בעין – והוא אילא, או דילמא ולקח והביא בעין – וזה ליכא? תיקון.

בספרו "בכורי יעקב", הסתפק הגאון רבי יעקב עטילנגר אודות מי שנTEL לולב קודם שעלה עמוד השחר, וудין הוא בידו אחר שעלה השחר, האם יצא ידי חובת בנטילה זו? וצדדי הספק: האם כאשר הדבר נמצא בידי נקראת 'לקיהה', או שמא אין שם 'לקיהה' אלא כאשר עשה מעשה של הגבתה הלולב ממוקומו לתוך ידו ובנידונו האמור הלא את מעשה ההגבבה עשה לפני שהגיע זמן נטילת לולב).

ה"בכורי יעקב" מסיק שיצא, כי אף אהיזה נחשבת 'לקיהה', אבל ב"תוספת בכורים" (שם) חזר בו והוכיח מהספק בגמרה לפנינו: 'חפן חביוו ונתן לתוך חפינו מהו, מלא חפינו בעין והוא אילא, או דילמא ולקח והביא בעין והוא ליכא, תיקו'. וכתבו התוספות (בד"ה בעי רב פפא) שהספק הוא האם "ולקח והביא" צריכים שניהם להישנות על ידי אדם אחד, שהлокח הוא יביא, או די שאחד יקח ואחר יביא. מעתה, אם נסביר שמה שהוא בידו הוא בגדר 'לקיהה', מה היה ספקו של רב פפא, הרי הכהן גדול שנושא בחפינו נקרא גם כן 'ולקח'? אלא בעל כרחמו מוכח של'קיהה' אינה אלא כאשר עשה מעשה הגבתה, וה"בכורי יעקב" מסיק: 'זו לעניינות דעתך ראייה גדולה היא'.

עוד יש להוכיח לכאהורה מספקו של רב פפא לפנינו, שגם אדם שנוטן לחברו לולב או אתרוג בידו – לא יצא, כמו שאינו נקראת 'לקיהה' מה שנוטן אחר לכاهן הגדול לנזך חפינו. אמן, כותב ה"בכורי יעקב", אחר העיוון נראתה שאין זו ראייה, כי אכן מדובר כגן שחיו חפינו של הכהן הגדל פתוחים, ונطن האחר לתוכם מבלי שעשה הכהן גם שום מעשה, אבל בנutan לו חברו, שעל כרחיו צריך

מט. ומאי שנא רבוי חנינא? – משום דברי ברופאות הוא במסכת ברכות (ה): מסופר: 'רבי יוחנן חלש (=חלה), על לבביה רבוי חנינא. אמר ליה: הוב לי יוזן! יהב ליה יודיה ואוקמיה' (ננתן לו ר' יוחנן את ידו והקימו מחוליו).

ועל כך כתב הגאון רבי יעקב ריישר, בספרו "עינוי יעקב" ועל עינוי יעקב, שם): 'בא לרמזו, שמי שנחלה תהיה ידו פתוחה לפדות את עצמו בצדקה, ולזה רמז רבוי חנינא: 'הוב לי יודה' – בצדקה, לפדות את עצמו'.

"ודרך נתיבת אל מות" – קלומר: וכיון שכן, בטוח הוא כי בדרכ נתיבת לא ימצא מות, כי כל הדורך נתיבת לא יראה מות קודם הנגזר, וקודם זמנו לא ימות... כי לאחר שהצדקה היא מוסיפה על הנגזר – כל שכן שתגיעה ותקרב הימים על הנגזר, ולא ימצא מות קודם בוא זמוני'

וב"ספר חסידים" (סימנו תנב) מספר: 'אחד לא ראה בלילה השუענא-רבה צל ראשו, והתענה הוא ואוהבו הרבה צומות, ונטו צדקה הרבה, והי כמה שנים אחרי כן, כדכתיב (משל יא, ד): "צדקה תציל ממות"'

רבינו בחיי – פתיחה לפרשתי ויחי: "ספר חסידים" – סימנו תנב

*
בספר "זכרו בית קולם", מביא בשם **הטבא מקלם**, זה לשונו: 'אני רגיל תמיד לומר ביתי: הרופאים אינם מייעצים בני אדם כלל על הצדקה, שהיא רפואה יותר... על כן אני מצוה קודם (=ההתקשרות ברפואה) ליתן לצדקה, וכן תעשה אתה. לדעתך תנו מוקדם ח' זוהבים על לומדי תורה, וצדק לפני יהלך ורפואתך תצמיח, אך בסבר פנים יפות...'
"זכרו בית קולם", עמוד קעט

אם פר יה"כ הוא קרבן השותפים – מדוע לא חייב את כל הכהנים לסמוך עליו?

זה, ואף שאמרו (ולහן נא). 'שאני בי גוז אדערן ואפקורייה רחמנא גבי אחוי הכהנים', מכל מקום ממשמעו מושג' ששם שלא את ממוינו הפיקרו אלא את הכהנה, וככלשונו: 'אפקורייה אפקורייה – לגבי הך כפירה', עכ'ל.

אללא שערכט'ס פ"ה מהלכות עבותות יום היכפורים הי'ג': פר יום היכפורים, אף על פי שכחן גדול קונה משלו שנאמר "פר החטא את לו", המקום הפקר ממונו בו לכל אחוי הכהנים וכו', יש לעיין.

"מקדש דוד" – סימנו כד ס"ק ב'; "פניני רבינו הקהילות יעקב" – ב', עמי' קעב

מדוע השאירו בקדש הקדשים את הארגז שוגרו הפלשתים?

(מוותיקי תלמידי ה"سبא" מסלובודקה) – דעתם היהת שמכיוון שיצא מדור זה לימוד של כבוד שמים, שהפלשתים הוכרכו להכיר בגודלות ורוממות הבודהה יתברך, ועל ידי זה התקודש שם שמים בעולם – הרי החפש עצמו התקודש מכח זה בקדושה עילאיות!

ועל כן הניחו במקומות הקדושים ביותר גם את צנצנת המן, וצולחות שמן המשחה, ומכלו של אהרן, למרות שלא הייתה להם קדושה עצמית ולכאורה די היה להניחם במקום משומר ולהשתמש בהם בעת הצורך – אך מכיוון שככל אלו זכו שם שמים התקודש על ידם, הרי הם עצם התקודשו, ולא בקדושה קלה, אלא בקדושה הכי חמורה ועילאית – קדושת הארץ.

והוא מסוים בלימוד אקטואלי נוקב: צא ולמד מזה, שאמם בן ישראל מתנהג בדרך התורה ושם שמים מתقدس על ידו, עד שמי שמסתכל בו רואה את קדושת ה' יתברך, על אחת כמה וכמה שאים נעלה שכזה מתקדש בקדושה הכי עליונה!

"נתיבי חיים" – שמות, עמוד שעג

"ואמרו בזוהר הקדוש: 'DMAON דחוי לאי-עתנו' בנכסיין, נפיל בבי מרעה ולא מיטשי עד זמפיק שייעור נכסדי דגוזרו עליה', הנה כי כן טוב להוציאים במהרה – ומה טוב להרבות בצדקה, שמצויה היא בידו, וסגוללה שמבטלת הגזירה!'"
"פלא יועץ – ערד רפואה

*

בפתיחה לפרשתי ויחי, מביא **רבינו בחיי** בחו' את הפסוק (משל יב, כתה): "באורה צדקה פיים ודריך נתיבת אל מות", ומבאר: 'צדקה מידת עליונה ועצומה, כוחה גדול ופריה חיות. זהו שאמר: "באורה צדקה חיים", קלומר: **תוספת חיים על הנגזר**, כמו שדרשו ח'ל (בבא בתרא יא). בבנימין הצדיק, שהיה ממונה על קופפה של הצדקה, באה לפניוacha בשני בורות, אמרה לו: רבי פרנסני. אמר לה: העבודה שאנו בקופה של הצדקה כלום. אמרה לו: אם אין אתה מפרנסני, חרוי אתה ושבעה בניה מותים, עמדו ופרנסת המשלו. לימים חלה בנימין הצדיק ונטה למות, אמרו לו מלacci השתרת לפניו הקב"ה: רבונו של עולם, אתה אמרת 'כל המקדים نفس אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא', ובנימין הצדיק שקיים אתה ושבעה בניה, ימות בשנים מועטות? תנא: הוסיף לו כ"ב שנה.

ג' לא תימא: שאין חטא צבור מטה, אלא אימא: שאין חטא השותפים מטה.
בספרו "מקדש דוד" (סימנו כד ס"ק ב') הקשה הגאון רבי דוד רפפורט: אחר שהסקנו ספר יום היכפורים קרבן שותפני הוו, מודיע און כל הכהנים סומכים עליו, הלא שאנו ערכין ב'): קרבנו – לרבות כל בעלי חבורינו לסמיכה' (חמשה שהביבאו קרבן אחד בשותפות כולל, צריכין לסמוך עליו, ואין אחד סומך עליו – ריש"ז).
ובדרך אפשר כתוב הגאון רבי משה מרדיyi שלזינגר, בעל "משמר הלוי" ליישב, שכיוון שהכהן גדול מפריש את הפר ממומו, הרי דין הסמיכה על המפריש וגם הוא הבעלים על הממון שבקרבן

ה' והתניא: משגנני ארון גנזה עמו צנחת המן, וצולחות שמן המשחה, ומכלו של אהרן ושקדיה ופריהו, וארגז שוגרו פלשתים דורוין לאלקיין ישראל, שנאמר "וכלי החבב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך". ומ' גנוז? אישחו גנוז.

ריש"י מפרש: 'תשימו בארגז מצדו – אלמא גבי ארון הויה קאי, ומילאו שמעין דעמו גנוז'.
לכארה, הרי זה דבר תמה: הרי לא היה ציווי בנובאה מהקב"ה להניח את הדורון על יד אהרן, لكن גם בני ישראל שפהלשתים שמו את הדורון על יד אהרן, וכך מכך מכיוון שהפלשתים שמו את הדורון על יד אהרן, וכך מכך מכיוון שהסירו אותו מון הארץ. בלב נשכח כי הדבר קרה בתקופת שמואל, שאול ודוד – גדויל עולם אלו החליטו להרשות דבר תמה: שהדורון של הפלשתים ישאר במקומות שבו שמו אותו הפלשתים בתחילת כנראה – מטעים הגאון רבי חיים אלעזרי, אב"ד קנטון אויהו

היתכן שישראל הניחו צורות עכברים בקודש הקודשים!!

על הדף הבולט שבראשו, וכאשר בא הארון אצל ישראל – הסירו את עכברי וטחורי הזהב ונשאר ארגז הזהב רק על הדף הבולט, ועתה הניחו את ספר-התורה שכותב משה רבינו בתוך הארגז הזהב! ולמה לא הסירו גם את הארגז ממש? מדבר ה' בן נישן ח"י: נראה שעשו כן על פי רוח הקודש, שרצה הקב"ה שישאיר שם הארגז שעשו פלשתינים, כדי שיזכר לדורות עולם מה שקרה לארון הברית כאשר הוציאו למלחמה, כדי שללה בא, ועלולם היו נזהרים שלא להוציאו עוד את הארון ממקומו כלל: "בן יהודע" – חלק ב', דף נה

הדבר יפלא – כותב הגאון רבי יוסף חיים, ריש גלותא דבבל – והלא בארגז הניחו צורות עכברים וצורת טחורים של זהב, ואיך נניחו ישראל צורות מסוימות כאלה מצד ארונו הברית ויכניסום לקודש הקודשים? משום בכך הוא נוקט, שבودאי את אותם עכברים וטחורים המשום בכך הוא נוקט, אך בארונו היה דו בולט שעלייו מונח ספר התורה שכותב משה רבינו עליו השלום, וכאשר הוציאו את הארון למלחמה – הארון את הספר-تورה מעל הדף הבולט, והפלשתים עשו אראן של זהב והניחו בתוכו צורות עכברים וטחורים (והניחו את הארגז

מכיוון שהتورה פירטה את דברי הפלשתים, נרמז בזה ציווי לישראל

לו בנו הקטו?!
שם הובא תירוץ של הגאון רבי יהודה ליב צירלסון מקישינוב, בעל שו"ת "עצי הלבנון": "נראה פשוט דקללת נה, כיון שהتورה פרטת על רוחך איננה חיליה רק ציר פטפטני של תוכנות התבטאות קצף נח, אלא שהוא נבואה אלוקית שהושפעה על נח וייצאה מלאיה מתווך גורנו, שימושים כך נתקינה בכגען לדורי דורות, ולפיכך אומרת הגמara 'שהקב"ה קיל את כנען'. ועיין שם, שהביא הוכחה לחידשו זה – מדברי המדרש) – עד כאן מדברי בעל "עצי הלבנון".

ואולי מעין זה נוכל לומר אף כאן, שאמנים הפלשתים הם שאמרו "תשימו בארץ מצiendo", אך מכיוון שהتورה כתבה זאת, אף שכארורה לא היה בכך צורך, שהרי די היה לומר שם את הארץ לצד הארץ, ומה יתנו ומה יוסיף לנו לדעת שכך ציוו ראשי הפלשתים! ומכיון שהتورה פירטה את הציווי, למדו"ל שנרמז בכך ציווי לישראל להניח את הארגז לצד הארון בקודש הקודשים! שו"ת "עצי הלבנון" – סימן לכך, המarket

לכוארה – תמה הגאון רבי אברהם יצחק סורוזקין שליט"א, בעל "רנת יצחק" – מני למדנו בגמרה שהארון היה מונח אצל הארון בבית הקודשים, והלא מה שנאמר בפסוק "תשימו בארץ מצiendo" הוא מדברי הפלשתים, ומניין לנו ללימוד מכאן חיוב על בני ישראל לשים את הארץ לצד הארון בבית קודש הקודשים? והוא נותר ב'צריך עיון'.

אמר המלקט: אولي נמצא מזור לתמייה גודלה זו, בהקדם מוה שהבאו ב'מצוֹא של לר' על בראשית (ט, כד-כח), שם נאמר: "ז'יקץ נח מיינו וגוו' ויאמר אדורו כנען עצה קב"ה לאחיהו," ובגמרה (וימת עה). אמר רבי יוסי: 'בא וראה שלא שלא כמידת הקב"ה מידת בשער ודם. מידת בשער ודם – מקנית את חבירו, יורד עמו לחיו. אבל הקב"ה איןנו כן – קיל את הנחש, עולה לגג מזונותיו עמו, יורד למטה מזונותיו עמו. קיל את כנען, אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה'.

ואף זו פיליאה עצומה: וכי הקב"ה קיל את כנען, והלא מפורש בפסוקים שנח הוא שkilil כאשר הקיץ מיינו וראה את אשר עשה

טעם נפלא לבאר מדוע הרמב"ם השמייט את דין גניזת הארץ

גם כאן נאמר "שmeno משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם", ומכאן שהשmeno שעשה משה צריך להיות קיים לעולם, וזה מצוותם: שיהיו קיימים במקומות. ואמנים בבית ראשון ושני נשמרו דבריהם אלו, אך בבית השלישי שיבנה במחרה ייחזו דברים אלו ויתמלאו החסרון, וכן מבואר בילקוט (פרשת בשלח, רמז רסא) שאליהו הנביא עתיד להחזירם.

לעומת זאת הארץ, באמת אין כלל מצחה שייהי קיים לעולם ומונח בצד הארץ, ואולם סבר הרמב"ם שהיה בזה דין לשעה מוען הפסוק "תשימו בארץ בצדיו", שהארון צריך להיות מונח בצד הארץ, כי לא מסתבר שדין הארץ יהיה נוגע לדורות, שהרי 'אין נבייא רשאי לדבר', ומכיון שאין זה דין לדורות אלא נהג לשעתו בלבד – לכן השמייטו הרמב"ם.

עוד הוסיף, כי דין זה שהיה הארץ בארץ, היה קיים כל זמן שתותוב בנבאיים "תשימו בארץ מצiendo", אבל הרמב"ם לשיטותו (בהלכות מגילה), שכל ספרי הנבאיים עתידיים ליבטל לימوت המשיח

הרמב"ם ופרק ד' מהלכות בית הבחירה הלכה א') כתוב: "אבל היהת בקודש הקודשים במערבו שעלייה היה הארץ מונח, ולפנוי צנאנת המן ומטה אהרן, ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופה לירחוב – בנה בו מקום לנגוז בו הארץ למיטה במטמוניות عمוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה ונגוז במקומות שנבנה שלמה וכו', ונגוז עמו מטה אהרן והצנאנת ושם המשחה, וכל אלו לא חזרו בבית שני", עד כאן לשונו.

והקשה על דבריו: מדוע השמייט הרמב"ם את דברי הגמara שאף הארץ שגורו פלשתים נגנו? תירוץ על כך מופיע בכתביו רבי חיים סולובייצ'יק (בן מרן הגראי"ז):

יסוד מצוותם של מטה אהרן וצנאנת המן ושם המשחה, הוא: שייהיו קיימים לעולם, כמו שנאמר בפסוק "למשמרת" – שהמטה צריך להיות שמור לעולם, ואף לגבי המן נאמר "למשמרת לדורותיכם", דהיינו: צריך להיות קיים לדורות, ובשם המשחה

בhem הוא לעתיד, שגם אז יצטרכו להיות עומדים במקום ושמורים
לנצח נצחים במצותם!
מוחך כתוב ידו, ע"פ 'ישורון' – אי, עמוד תכה

מלבד מגילת אסתר, וממילא גם דין זה يتבטל אז, ולכך השמיתו
הרמב"ס שהרי אין נפקא-מין היכן היה בבית ראשון, ולעתיד
לבוא הלא יתבטל, מה שאין כן בשאר הדברים שהנפקא-מין

כ' תיקו מותתיהם את חטא אביו, שהפך לצדוקי

מצוחה אבא!]
לאור זאת, بيانו גאונים וצדיקים אלו את המשנה המפורסת מיט
במסכת בבא קמא (נו, ו): "גמל שהיה טעו פשטו, ו עבר ברשות
הרביבים, ונכנס פשתנו לתוכן החנות וدلקו בנו של חנוני והדליך את
הבירה, בעל הגמל חיב. הניח חנוני נרו מבוחץ, החנוני חיב, רבי

יהודה אומר: בנה חנוכה פטור".
וכך بيانו: "חנוני" בשינוי סדר האותיות הוא "יוחנן", ו"חנוני"
חיב",قولמר: ר' יוחנן התחייב בنفسו על שעשה בדברי הצדוקים,
על כד בא ר' יהודה והוסתי: "בנה חנוכה פטור", قولמר: על ידי
שבנו תיקו את נר חנוכה, הרי האב פטור, כי ברא מצחה אבא,
ותיקו את חטא אביו!

"דברי שאול" – מגילה יא; ע"פ ש"ת "דברי יציב" – או"ח, סימן רב

*
כל זאת – אם נסבור שיוחנן כהן גדול הוא אותו יוחנן שנעשה
צדוקי בסוף ימי, אולם מפיו של הגר"א מווילנא, כתוב תלמידו, בעל
אמריו נועם", כדברים האלה:

שני יוחנן היו – אחד אביו של מותתיהם כהן גדול, והוא היה צדיק
גמר מרASH ועד סוף, ומותתיהם היה לו בן אחר שנקרא שמעון,
ושמעון היה לו בן שנקרא יוחנן, על שם אבי אביו, ולויוחנן זה היה
בן שנקרא ינאי, ועל יוחנן השני חלקו אביו ורבא בגמרא (ברכות
כט). האם היה רשע מעיקרו או שמתחללה היה צדיק ורק לבסוף
נעשה צדוקי.

ואף האדמו"ר רבי יעקב יהודה הלברשטאם, בעל "שפע
חיים" מצאנז-קליזנבורג תמה על האמרה הנ"ל, שכן סדר הזמנים
לא מאפשר לקבוע שיוחנן כהן גדול הוא שנעשה הצדוק, ועל כן הוא
מציע כמה וכמה ישובים, ביניהם: יוחנן הראשון היה הצדוק גמור,
אלא שבסוד הגלגול נתגלה ביווחנן השני, והוא שנעשה הצדוק!
אמריו נועם" לתלמיד הגר"א: ש"ת "דברי יציב" – שם

וכי כ' נפרד תלמיד מרבו!?

מעלי) בפנויו מכל מקום גדול הדור היה ובא ללימוד לפניו, והగאון
רבי עקיבא איגר ביגלוון הש"ס' מצין לדברי התרומות הדשן'
(סימן קלחת) שני תירוצים נפרדים הם, ולഗודול הדור יש דין ר' רבו
מובהך' אפיקו כשהלא בא ללימוד לפניו (ונפקא-מין לעניין הסיבה).
ומאחר והיה לו דין של ר' רבו מובהך', איך הפנה שאל את שמו
כלפי שמואל והלך?

עוד תמה הגאון רבי דוד קאהן שליט"א בספרו "ההיל דוד", על
הנאמר בסמוך (פסקוק יד): "ונבואה אל שמואל" – איך קרא שאל
לשמואל בשמו, והלא הלכה מפורשת היא (רmb"ס פרק ה' מהלכות
תלמוד תורה הלכה ה'): יאסר לו לתלמידLK קורת לרבו בשמו
ואפיקו שלא בפנוי?]
ואולי, הוא כותב, לאחר שנעשה (שאל) מלך – חמור כבודו

גע, "ונתן את הקטרת על האש לפני ה" – שלא יתקע מבחווץ
יכניס, להוציא מלבן של צדוקין שאומלים יתקע מבחווץ יוכנס.
מאי דרוש? כי בענין אראה על הכהורת" – מלמד שיתקע מבחווץ
ויכניס. אמרו להם הכהנים: והלא כבוי נאמר "ונתן את הקטרת על
האש לפני ה" . אם כן מה חלמוד לומול כי בענין אראה על
הכהורת"? מלמד שנית ביה מעלה עשן.

בתפילת "על הניסים" בימי החנוכה,anno אוומרים 'בימי מותתיהם
בן יוחנן כהן גדול'.
מיינו אותו יוחנן אם מדובר ביזחנו כהן גדול, שאמרו חז"ל
(ברכות כט) ששימש בכוהונה גודלה שמונים שנה ולבסוף נעשה
צדוקי, תתקUSH תמייה גודלה: ומה מזcurים בהודאה זו מי
שהפך לצדוקי?

אמנם, כתוב הגאון רבי יוסף שאול נתנזון, בעל "דברי שאול",
שاذדרבה, משום כך אנו מודגשים את צדוקתו של מותתיהם, שהרי
אב ובנו תוכנו תחומים דומים, ואולי חלילה פגם האב השפיע על הבן,
על כן אנו מודגשים ואומרים: "בן יוחנן כהן גדול", قولמר: בן של
יוחנן בתקופה שבה היה כהן גדול וצדוק!

ביואר נפלא אומרים על כד בשם כמה מגודלי החסידות (בין
השאר מיחסת אמרה זו לרבי פנחס מקוריין, לרבי ברוך
מעז"בוז', בעל "בוצינא דנזהרא", וכן לרבי ישראל מרוז'ין),
שאמרו כי יוחנן הזכר כאן – משום שתיקונו היה בנס חנוכה.

זאת, על יסוד המובא בgemara לפניו, שהצדוקים אמרו שצרכיך
لتקו את הקטרות מבחווץ, וכך דרשו מון הפסוק "כי בענו אראה על
הכהורת", ומאחר וקלקלו היה בתוך בית המקדש, ואמרו חז"ל
(יומא פה): שתשובה צrica להיות באותו מקום שבו חטא, לכן
תיקונו היה באותו מקום, כאשר בא מותתיהם בנו יחד עם בניו
ותקנו את נר חנוכה, על דרך מאמר חז"ל (סנהדרין קה) "ברא

וכי כ' נפרד תלמיד מרבו!

גע, וכן תלמיד הנפטר מודנו לא יחזיך פניו וילך, אלא מצד
פניו והולך.

וכך פסק הרמב"ס (פרק ה' מהלכות תלמוד תורה הלכה ו):
'כשיפטר מרבי, לא יחזור לו לאחורי, אלא נרתע לאחריו ופניו
כנגד פניו'.

ולפי זה הקשו על המספר בפסקוק (שםואל א' י, ט) "והיה
כהפנוו שכם ללקת מעם שמואל ויהפך לו אלוקים לבר אחר
ויבאו כל האותות האלה בימים ההוא", והלא לשמואל היה דין של
ר' רב מובהך', שהרי היה גדול הדור, מבואר בתוספות (ברכות לא:
בד"ה מורה), על מה שאמרו בגמara שומואל היה מורה הלכה
בפני רביו, כשם אמר בפני עלי ששהחיטה כשרה בזור ואין צורך לתור
אחר כהן, וכך לשון התוספות: 'אף על פי שלא למד עדין ושמואל

נוספים בעניין זה: ברכות י. במה שנחalkerו חזקיהו וישעיהו; רשי' [דברים כת, ט בד"ה זוקניכט] שהחשוב חשוב קודם, הרי שראשי השבותים שדינם כמלך חשובים מהזקנים; ועיין רמב"ם בספר המצוות [מצוה קעג] שכתב מלך עדיף מנכיבא; ועיין רשי' [בראשית לא, י בד"ה הבוא, וכן בפירושו לבראשית מ], לא; ועיין שו"ת "שבות יעקב" חלק א/ סימן כו).

"אהל דוד" – שמואל

מכבוד הרב. ויש לדיו בדבר זה לאור דברי הטoor וירה דעתו סימנו רם) בשם הרاء"ש, שאב שהוא תלמיד של בנו צרך הבן לעמוד בפני אביו, וכן האב חייב לעמוד מפניו, מושום שבגמרה הם ספקות שלא נפשטו ומכיון שהוא ספק דאוריתא – על שנייהם להחמיר ולקיים זה מפני זה. ומטעם זה, מיוס שעה הנאהו מהר"ס מרוטנבורג לגודלה התרחק מון אביו, לא בא אליו ולא רצה שאביו יבוא אליו. עיין ב"אהל דוד", שכארה תלי הדבר בשני התירוצים בתוספות [שבועות ל: בד"ה עשה], והואוסיף שם מראי מקומות

למה לא עשו ארון בבית שני, לאחר שנגען הארון שעשה בצלאל?

ועל כו, מבאר הגרא"ז גרבוז, שהרמב"ם שלא חשב את מצות עשיית הארון בחשבונו המצוות, הילך לשיטתו (מצות עשה כ') שעשיית הכלים במקדש נכללו בכלל העשה של "יעשו לי מקדש", וכל שכן הארון שגורם קדושה בעצם המקדש, לדברי ה"תוספות שניים" (וימתא מדו). שלפיכך אין אוול מועד שבובו וגבועו בכלל משכן – משום שלא היה שם ארון, ועל כן חסר בעצם קדושתו (עיין שם).

ובאשר לתמייה לגבי אי-עשיות הארון בבית שני, לאחר שנגען הארון שעשה בצלאל, מטעים בעל "הר אפרים", זהה משום שלא היה בימה לחנכו: במשיחאה אי אפשר, שכן התבאר בגمراה ושבועות טו): 'כל הכלים שעשה משה – משיחיתן מקדשתן, מכוא ואילך – עובודתן מחנכתו', אך התבאר שם שלדורות אין הכלים מתקדשים אלא דוקא בעבודה ולא במשיחאה, שנאמר (במדבר ד, ?) "אשר ישרתו בס בקדש" – תלאן הכתוב בשירות. אך לגבי הארון, גם בעבודה לא היה שיקד לקדשו, שהרי אין שום עבודה בארון, ועל כן נראה לחיש שהארון התקדש גם לדורות על ידי משיחאה.

אולם כל זה – בבית ראשון, אך בבית שני, הלא בשעה שנגען ארון הברית – נגע עימיו גם שמו המשחה, ושמון אחר לא היה אפשר לעשות (כפי שכתבו ה"תוספות נזיר מז"). וכיון שלא היה בימה לקדשו – על כן לא עשו ארון בבית שני!

עוד הביא בשם גאון אחד', שיתacen שנתנית הלוחות בארון היא העבודה, ואם כן אם נשרב או נאבד הארון, ניתן היה לעשות ארון אחר ולקשו על ידי נתינת הלוחות לתוכו, ועל ידי זה 'עובדתנו מחנכתו', אך בית שני לא היה הלוחות, ושוב לא היה בימה לחנכו, ועל כן לא עשו ארון.

"הר אפרים" – על מסכת הוריות, סימן יד

*

הסביר נוסף כתוב הגאון רבי משה ליב שחור, בעל "אבני שותה":

נראה שמה שלא עשו ארון בבית שני, לאחר שנגען הארון שעשה בצלאל, היה על פי נביה – שהרי חני התנבה (א, ח): "וארצתך בו ואכבד", ואמרו בגמרה (וימתא כא): 'מאי דכתיב "וארצתך בו ואכבד" – וקרינו ואכבד מאי שנא דמחוסר ה"אי? אלו חמישה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומימים', ואם כן נמסר להם בנבואה שבבית שני לא יהיה ארון.

גג: במשנה: משניטל ארון,aben היהת שם וכו'.

הקשה הרש"ש: מדוע לא עשו ארון אחר בבית שני? ואם משום שנאמר "ונתת אל הארון את העדות", ומשמעו שיעקרו של הארון אינו אלא לצורך העדות ומאהר והלוחות נגען, לא היה טעם בעשיית ארון אחר) – הלא גם בחושן נאמר (שםות כח, ל): "ונתת אל חישן המשפט את האורים ואת התוממים", ולמרות זאת סבר הראב"ד שאר השאים והთומים לא היו בבית שני – מכל מקום עשו את החושן, כדי להשלים את השמונה בגדי!

ותירץ הרש"ש: אולי משום שכפל ה' יתברך בצדויו נתינת העדות אליו, בפרש תרומה (בפרק הנוכחי, בפסק ט ובפסקו כא), משמעו שלעכבר שנה עלייהו. ועוד: שברשות כי תשא ולא, זו נאמר "ויאת הארון לעדות" – משמעו שאינו אלא לצורך העדות. ועיין רמב"ז דברים י, א).

מעין זה כתוב גם הגאון בעל "משך חכמה" מעצמו, וכן הגאון רבי משה ליב שחור, בספרו "אבני שותה", אשר הוסיף ראייה נפלאה ליסודות זה מדברי ספרי (פרשת עקב, פיסקא לח): 'זה לא דברים קל וחומר: ומה ארון שלא נשא לא לשכר ולא להפסד, אלא לשברי לוחותubo – נתברך בשביבו, קל וחומר לצדיקים שבverborum נברא העולם/, הרי מפרש שהארון לא נעשה אלא עבור הלוחות ושברי הלוחות. מובן, לפי זה, מדוע לא עשו ארון בבית שני – שכן לא היו לוחות שבverborum יצטרכו לבנותו ארון'.

רש"ש – יומא גג: "משך חכמה" – שםות; "אבני שותה", עמוד קג

*

בספרו "הר אפרים" (על מסכת הוריות, סימן יד) כתוב על כך הגאון גאון גובוז, יושב נסוף:

הרמב"ם לא מנה את מצות עשיית הארון בחשבונו המצוות, והגאון בעל " מגילת אסתר" (ספר המצוות, שורש ג', וכן במצוות עשה לג) ביאר, שימוש כך לא מנאה הרמב"ם מצוצה לדורות – משום שללולים לא נצטרך לעשות ארון אחר, שכן הארון שעשה בצלאל קיים הוא לדורות, אלא שנגען. אולם בעל "הר אפרים" מsing עלייו וכותב שאין דבריו כודקים, כי אמנים לגבי שמו המשחה יש בטוחה מפני הגבורה שיכלו קיים לעתיד לבוא, כמما אמר הפסוק (ללהן ל, לא): "יהיה זה לי לדורותיכם", אך לא מצאנו פסק דומה לגבי הארון, ובוודאי יתכן היה שישבר הארון או יאבד, וייצטרכו לעשות ארון חדש וכמו שכותב הרמב"ן בספר המצוות, מצות עשה לא).

השני, שכותב שאין לומר שעשו על פי נבייא, שהרי אין נביה רשי
לחודש דבר אלא לשעה, ולא ליקום)
"אבני שוחם", עמוד קנה

מה הייתה הוראתם המינוחת של נדב ואביהוא?

ית). נלמד הדין שכחן שעבד כשהוא מוחסר בגדים עבודתו פסולה – מו הפסוק (שםות כת, ט) "וחגרת אותן אבנט אהרו ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם" – בזמנם שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדים עליהם אין כהונתם עליהם". ומקשה הגمرا: וכי מפסק זה נדרשת דרש זוז, והרי למדנו זאת מפסק אחר: ויקרא א, ז: "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן הַכֹּהֵן – בְּכִיהוֹנוֹ, לִימְדָד עַל כהן גָּדוֹל שְׁלַבֵּשׁ בְּגָדֵי כהן הָדוּט וְעַבְדֵד, עֲבוֹדָתוֹ פְּסֻולָה" ומתרצת הגمرا, שם"וונתנו בני אהרן" לא היינו לומדים אלא שלבישת הבגדים היא חובה בעבודה המעכבות כפרה, ואילו מ"ויהיתה להם כהונה" למדנו שחביב הכהןلبוש את הבגדים אף בעבודה שאינה מעכבות כפרה. ופירוש רשי¹, שatat הפסוק "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן" היינו מעמידים בעבודה המעכבות כפרה, אבל נתינת אש של הדיווט מצوها בعلמא היא, שהרי יש שם אש שירדה מן השמים, אםא לא תיבעי בגדים וכו'".

ואם כן, מכאו ראייה שאף שירדה אש מן השמים – מצואה להביא מן ההדיוט, שהרי אם לא כך, אם כן אי אפשר להקריב בלי האש מן ההדיוט, ואם כן שוב מצואה זו מעכבות כפרה, ותחזור קושיות הגمرا – למה לנו שתי דרישות לעניין אחד – חובת הכהן להיות לבוש בגדי כהונה.
ואם כן, הרايיה מוכחת שת האש מן ההדיוט מביאים אף כאשר יורדת אש מן השמים.

זו כוונת חז"ל באמרים "לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבנו", משום שישראל הוצרכו אז להוראת שעה, כי עתה ירדת אש מן השמים בראשונה, והסתפקו האס גם במקורה זה יש להביא אש מן ההדיוט, ובאו נדב ואביהוא והורו שאכן כן, יש להביא אש מן ההדיוט, וזה הייתה ההוראה בפני רבו – שלילה נתחייבו מיתה. ועל כך שאלת הגمرا: "מאי דרשו?", כלומר: מניין למדו דין זה, ואומרת הגمرا שמקורה זה דרשו: "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן הַכֹּהֵן אשר על המזבח", למה נאמר "הכהן"? ואם ללמד שודוק באכיהונו ולא כהנא מוחסר בגדים – הלא זה כבר נלמד מ"וונתנו בני אהרן"? אלא, בעל כרחנו עליינו לתרץ כתירוץ הגمرا, שהפסוק של "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן" הוא דוקא בעבודה המעכבות כפרה, אבל נתינת אש אינה מעכבות כפרה, ומכיון שכך – הרايיה תברורה צדקת דרישת: "אף על פי שה האש יורדת מן השמים – מצואה להביא מן ההדיוט!"
כפטור ופרט!

(עיין שם בדבריו, שתירץ באפון נוסף).
שורת "פנים מאירות" – חלק א' (בהקדמה)

מתו בני אהרן אינם בנים – מכיוון שלא היו להם בנים

עוד יש להזכיר, שכוראה ר' אלעזר סותר את דברי עצמו, שהרי אמר בוגמרא (יבמות סד): "כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה – חייב מיתה, שנאמר 'ובנים לא היו להם'" הרוי שזו היתה סיבת מיתתם ולא ההוראה שהורו בפני רבם?

(אולם הגאון רבי יצחק אייזיק הלוי פראג שליט"א, בהعروתי בשולי הגליוון, מצין לדברי הגאון בעל "חותם סופר" בתשובותיו [יורה דעת, סימן רלו], לגבי השינויים שהיו בכלים ובבנין של הבית

ונג. כהתニア, רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן. מי דרוש? "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן הַכֹּהֵן אשר על המזבח" – אף על פי שהראש יולד מן השמים, מציה להביא מן ההדיוט.

הקשה מהרש"א: וכי לו ייקרא הוראה בפני רבו, והלא כך מפורש בפסוק "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן הַכֹּהֵן אשר על המזבח"? גם הלשון "מאי דרשו" קשה, שהרי אין כאן כל דרשה אלא פסק מפורש, שאותו שמעו מפי משה כמו פעמים וכפי ששנינו בגמרא [עירובין נד]: שם התבאר סדר לימודו של משה לישראל, ותירץ המהרש"א, שאת מה שנאמר בפסוק "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אהרן הכהן אשר על המזבח" אפשר היה לפреш שאין הכוונה לאש מן ההדיוט, אלא שיבערו אותו מן האש הרובוצה על המזבח, שהיא אש מן השמים (כמפורט בגמרא לפניו). נדב ואביהוא הם שדרשו ההוראה זו היתה כראוי, אך מאידך חטאו בmorah הלכה בפני רבו, ועל כך נתחייבו מיתה.

אלא שם כן – מעיר הגאון רבי מאיר אייזנשטייט, בעל שורת "פנים מאירות" – עדיין יש לדקדק: מניין באמת שכך פירוש הפסוק שיש להביא אש מן ההדיוט, ושמא כוונת הפסוק היא אכן לאופן الآخر שהובא במהר"א – שיבערו אותו מן האש הרובוצה על המזבח?

משמעות כז, נקט בעל "פנים מאירות" בישוב אחר: לכוראה יש מקום לדקדוק נוסף: מניין למדו בני אהרן שמצויה להביא מן ההדיוט, ושמא אינה מצואה אלא חובה להביא מן ההדיוט?

ועל כן נראה לומר, שפשטות הכתוב היא שיתנו אש של הדיווט, אבל לא מצינו רמז בתורה לכך שתמיד תרד אש מן השמים, ורק בשמנני למילאים אנו יודעים שאכן ירידת אש מן השמים. מעתה הסתפקו כל ישראל בעניין זה: האס כוונת הפסוק "וַיְנַתֵּן בְּנֵי אֹהֶן הַכֹּהֵן אשר על המזבח כל עניין זה: האס כוונת הפסוק, אבל אם תרד אש מן השמים אין צורך באש מן ההדיוט – או שמא גם כאשר תרד אש מן השמים יש להביא גם אש מן ההדיוט? מכובן שהסתפקו בכך רק משומש שעדיין לא ידעו אז שה האש מן השמים תתקיים שם לעולם, ומכל מקום זה היה הספק.

ואז באו נדב ואביהוא והורו ההוראה גודלה: בכל מקרה יש להביא אש מן ההדיוט. וזו הייתה הוכחה שהביאו להצדקת הוראותם: בגמרא (זבחים

על דברי ר' אלעזר, שאמר: "לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבנו", תמה הגאון רבי יעקב ריישר, בעל "עיין יעקב": מנינו לו, לר' אלעזר, שלא מתו אלא בשbill זה והלא בכמה מקומות במדרש מצינו שהיו להם חטאים נוספים?

מעתה, הלא אמרו חז"ל ועירובין, שם) שמי שמורה הלכה בפני רבו הולך לשאול בליך ולד', שנאמר "נון בני יהושע בנו", ואם כן, מכיוון שנדרב ואביהוא הורו הלכה בפני רבס – לך לא היו להם בנין, ומכיון שכך, היו צריכים הם בעצםם למות בחתאים. זו כוונת ר' אלעזר אמרו: "לא מתו בני אהרן עד שההורו הלכה בפני משה רבן".

זו גם כוונת הפסוק "ובנים לא היו להם", כי אילו היו להם בנין – לא מתו הם עצםם, אלא עוננותיהם היו נפקדים על בנייהם! עיון יעקב – עירובין סג.

אלא – הוא מיישב – צריך לומר שאין כאן כל קושיא, שהרי כבר ידענו שהקב"ה פקד עמו אבותם על בניהם, אבל מי שאין לו בנין – צריך הקב"ה להעניש אותו בעצמו, והרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחתא, ולכן כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה חייב מיתה, כיון שצריכים לפקד עליו את עוננותיו. זה גם ביאורו של מאמר חז"ל: "כל מי שאין לו בנין – הקב"ה מלא עליו עברה", וכואורה בהמה אשם אדם זה שלא ניתן לו פרי בטוי אולם לדברינו מושב, כי כיון שאין לו בנין – אין ביריה אלא לפקד עליו בעצמו את עוננותיו, ולכן מצעב שהקב"ה מלא עליו עברה – בשל עוננותיו.

טעותם של נדב ואביהוא – מפני שלא מסתייעא מילטה לモורה הלכה בפני רבו!

אשר מן השמים (כמפורט בגמרא ביומא). נדב ואביהוא הם שדרשו שהכוונה לאש מן הדירות, מבינו הカリים ממש, וזהי אש זהה. הוראה זו הייתה כראוי, אך מайдך חטא בモורה הלכה בפני רבוי, ועל כך נתחייבו מיתה.

אך "דברי מלכיאל" ביאר, על פי דברי הגمرا (כתובות ס): שתלמיד המורה הלכה במקום רבוי, לא מיסטייעא לו מילטה להורות כדין, ועלול לטעות אף בביутא בכותחא, ואם כן אסור לסמוך עליו בהוראה אף אם הוא מוסמך, כי בעת הוא עלול לטעות אף בביעתא בכותחא, ואך דקימיא-LEN ויראה דעה רבב, ח-ט), שבדבר הפشوט בפסקים מותר להורות במקומות רבים, כגון 'וותן טעם לפגס' וכן ביטול בשישים וכן כל דין הכתוב בספרים, מכל מקום הרי השואל אינו יודע אם שאלתו הוא דין מפורש או שצורך לדמות מילטה למליטה, ועוד: שהרבה שאלות יש בהם דעות שונות בפסקים ואך בשאלות פשוטות, וצורך בזאת הכרעת המורה שיזורה כאחד הפסקים, וזה אסור לו להורות, וממילא עלול הוא לטעות בזאת, וממילא אסור להורות במקומות רבים, כי אפשר שיראה לו בדבר פשוט, אך באמת יהיה בו חידוש ויוכל לטעות בזאת.

ועל כן, מכיוון שההורו הלכה במקומות רבים בדבר שאינו מפורש כל כך (וכתירוץ של מהרש"א), על כן טעו בדרשותם וחשבו שהפסוק מתייחס גם למזבח הפנימי, וכדברי הגمرا בכתובות שלא מיסטייעא מילטה" לモורה הלכה בפני רבוי ואומנם, הריטב"א כתוב בשם הראב"ד שבאותם טעו בזאת, אך לא ביאר שסבירת הטעות היה מצד שהיתה בפני רבם).

שוו"ת "דברי מלכיאל" – חלק ג' סימנו עג

גע. ובו אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן עד שהווו הלכה בפני משה ובן. מי דרוש? "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח", אמור: אף על פי שהasha יודת מן השמים – מצהה להביאו מן ההדיוט.

התוספות (עירובין ס. בד"ה Mai Dror) הקשו: הלא פסוק זה, שמננו לדברי רבי אליעזר למדו נדב ואביהוא שמצווה להביאו מן הדירות, נאמר על מזבח החיצון, ולא על מזבח הפנימי, ובתורת הכהנים משמעו שלבית קדשי הקדשים נכנסו להקטיר, ושם נשרפו וצורך עיון.

אך נראה – כותב הגאון רבי מלכיאל צבי טננבוים, אב"ד לומז'ה ובעל שו"ת "דברי מלכיאל" – שבאמת קשה: איך מלאם לבם להורות לפני משה רבינו? וגם לשון הגمرا בהקשותה 'מאי דריש' – טעון ביאר, כי מפני פשוטו להם שדרשו מו הפסוק – ויש ליישב, שהם חשבו שמאחר שהוא דין מפורש בפסק – מותרים להורות במקומות רבים.

אך הנה, מהרש"א ב"חידושי אגדות" הקשה: וכי לזו יקרא 'הוראה בפני רבו', והלא כך מפורש בפסק "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח"? גם הלשון 'mai Dror' קשה, שהרי אין כאן כל דרשת, אלא פסוק מפורש, שאותו שמעו מפי משה כמה פעמים (כפי ששנינו בגمرا [עירובין נד]: שם התבאר סדר לימודו של משה לישראל)?

ותירץ מהרש"א, שאת מה שנאמר בפסק "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" אפשר היה לפреш שאין הכוונה לאש מן ההדיוט, אלא שיבערו אותו מן האש הרובוצה על המזבח, שהיא

למה לא מחל להם משה, כדי להציגם מעוני?

עוד יש להעיר: מהו הלשון 'מיימר שפיר קאמרט', שעלי הקדים לומר לפני שהוסיף שמקל מוקם מורה הלכה בפני רבו הוא? ועוד תמייהה אחת – על המספר בגמרא ועירובין סג.: תלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שההורו הלכה בפניו. אמר רבי אליעזר לאימה שלום אשתו: תמייה אני אם יוציא זה שנותו. ולא הוציא שנותו. אמרה לו: נביא אתה? אמר לה: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך מקובלני: כל המורה הלכה בפני רבו – חייב מיתה! ואף כאן כהה לכאורה: למה לא התפלל רבי אליעזר שלא יענש, כמו עלי על שמואל, והלא נאמר (משלוי ז, קו): "גם ענוש לצדק לא

לאור זאת, ביאר ה"דברי מלכיאל" תמייה נוספת: למה ננענו נדב ואביהוא על שההורו הלכה בפני רבם, הלא משה בודאי היה מוחל על כבודו וכך כתוב הרמב"ן בפרשת ביהלוותך), ולגביו שmailto שההורא בפניו עלי ששותה כשרה בו (כמובא בגמרא ברכות לא:), אמר עלי 'מיימר שפיר קאמרט, מיהו מורה הלכה בפני רבו את, וכל המורה בפני רבו חייב מיתה', ומספר שם שלאחר מכח הנה ביקשה מעלי שלא יענישו, ונעתר לה, הרי שהדבר תלוי ברב ובידו למחול וכך למנוע עונש מהאדם שההורא הלכה בפניו, וכיitz יתכן שמשה רבני לא יותר להסת?

בזה אמנס יכול הרוב למחול על כבודו, כדי שלא יונש, כפי שכתו
התוספות (שם, בד"ה כי אפקירוטא), שמעילה בכוגן זה מהילה.
ולכן לגבי נدب ואביהוא, שטו עדי, לא הוועלה מהילת
משה רבינו, וכן אותו תלמיד של רבי אליעזר טעה בהוראותו,
ולכן לא הייתה מועילה מהילת רבו להצלו מעונש, ואמנס לא
הוציא את שנותו.
שמעואל, לעומת זאת, הורה הילכה, ומשום כך הקדים עלי
ואמר: 'מייר שפיר קאמורת', ואם כן ניכר שמן השם הרשו
לדבר בפני עלי, אך מכל מקום הרי זו אפקירוטא נגד רבו. וכיון
שהמעיה חינה דברי עלי שהורה הילכה. בישותו שימחול לו, כי
בהוראה כזו בפני רבו – תליי הדבר רק במחילתו, כפי שריאנו
שכאשר עלי מחל לו – לא גענש!
שוו"ת "דברי מלכיאל" – שם

בין חולדה הנביה לנدب ואביהוא: מורה הלכה בפנוי רבו-קרובו

והובאה ב"אבני שחם", כאשר המעתיק ציין כי 'התירוץ חסר וחבל
על דרבינו'.
(אםנס יש לישב בפשטות, לאור מה שהובא לעיל מה"דברי
מלכיאל", שנدب ואביהוא טעו בהוראה שהווער בפנוי רבם, ועל כן
לא היה מועליל שלא היה מקפיד עליהם, מה שאינו כן בירמיה
וחולדה, שם הייתה רק קפidea על שהווער, ועל כן הוועלה המילה –
הערת ידידי הגרא"ש מאיר שליט"א)

*
אמר המלcket: אפשר שיש ליישב את קושיות ה"אבני שחם"
בקודם דברי הגمراא אודות מרימים, שנctrועה לאחר שדיברה על
משה (זבחים קב): 'מרים מי הסגירה? אם תאמר משה הסגירה –
משה זר הוא, ואין זר רואה את הנגעים? ואם תאמר אחרון הסגירה
– אחרון קרוב הוא, ואין קרוב רואה את הנגעים? אלא כבוד גדול
חلك לה הקב"ה למרימים, אותה שעיה: אני כהן ואני מסגירה, אני
חולטה ואני פוטרה'.

ותמה **המהרשות**"א (חידושי אגדות, שם): למה לגבי משה, כתבה
הגمراא שמכיוון שהיה זר לא יכול היה לראות את נגעה של מרימים,
ואילו לגבי אחרון אמרה שזו מושם שהייה קרוב ואין קרוב רואה
את הנגעים – והלא גם משה היה קרוב, כמו אחרון, ולמה לנו
להזדקק לכך שמשה היה זר? והוא מיישב שהגمراא כתבה את
האמת, שימושה היה זר.
אמנם, **האדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרווצא**, יישב
בפניהם נפלאה:

לכוארה היה עליינו לתמונה: מה בכך שאחרון היה קרוב, והלא
קיימה-LEN גרא שנטגיגיר – כתינוק שנולד דמי, ובטללה קירבתו
לקרוביו, ואם כן הלא אהרן ומרים נתגיגיר בעקבות התורה ועיין
יבמות מו) ושוב לא היו קרוביים וכיול היה אהרן להסגירה?
אולם יש ליישב לפי מה שכתב המהר"ל ב"גור אריה" (פרשת
וישב), שבשעת מתן תורה לא שיך דין גרא שנטגיגיר כתינוק שנולד/
כי אין אומרים דין זה הלא נחשב כתינוק שנולד. ואם כן מיושב, שהרי
כפאווח להטגיגיר – איינו נחשב כתינוק שנולד. ודרשו חז"ל שכפה עליהם הר
כגיגית, ואם כן הייתה הגירות בעל כרחם, ועל כן לא אומרים

טוב", וכפי שמצאננו (ברכות ז). על מנת אחד שהיה שכנו של רבי
יהושע בן לוי והיה מצער אותו תמייד. يوم אחד נטל ריב"ל תרנגולא
ועיין בכרבולתו כדי להבחן מתי מגיע הרגע שבו הקב"ה זעם ועיין
שם) כדי לקללו באותו רגע. אך ארע שבדוק ברגע זה – התנמנם
ריב"ל, ומכך הסיק שאין זה ראוי להעניש את הבריות, שנאמר
'ורחמיו על כל מעשיהם' ונאמר 'גם ענוש לצדיק לא טוב' (=לא טוב
לצדיק להעניש את הבריות – רש"י). ואם כן, מדוע לא מחל משה
לנדב ואביהוא, כדי שלא יגענש?

אללא, מחודש ה"דברי מלכיאל", נראה חלק: במקום שהتلמיד
המוראה טעה בהוראותו, ומתוך כך מוכח שההוראות היהת שלא ברצונו
ההשגהה שיווער, שהרי לא אישטייעא מילטא בידו – לכן עונשו
מורובה בשליל עצם ההוראה, אף אם הרוב מוחל על כבודו, ואין הרוב
יכול להצלו מן העונש. אך אם הורה **כהלפה**, ואין עבירתו אלא
משמעות רק משום אפקירוטא נגד רבו (בדברי הגמרא כתובות ס):

על דברי רבי אליעזר, שבני אהרון מתו משום שהורו הלכה בפני
משה רבם, נמצאה קושיא עצומה בין כתביו של הגאון רבי משה
לייב שחרור, ועל "אבני שחם":

האיסור לתלמיד להוראות בפנוי רבו, נאמר לא רק בענייני הלכה,
אללא אף בדברי נבואה, בלהרמא: שאסור לנביא להתנבה במקום
רבו. למדנו זאת מדברי הגمراא (סנהדרין ז). אודות אלדי ומיד
שהתנבאו במחנה, ואמר יהושע למשה "אדוני משה כלאם" (במדבר
יא, יח). והגמרא מבירתה: 'ימה נבואה נתנבאו אמרי: משה מת,
יהושע מכניס את ישראל לאארץ.ABA חנני אומר משום רבי
אליעזר: על עסקי שליו הון מתנבאים וכו'. רב נחמן אמר: על עסקי
גוג ומגוג היי מתנבאי וכו'. והגמרא תמהה: לשתי השיטות
האחרונות, מודיע אמר יהושע "אדוני משה כלאם"? ומתרצת: 'דלאו
אורח ארעא, דהוא ליה כתלמיד המורה הלכה לפני רבו'.

ונהנה, בגמרא (מגילה יד) דנו במסופר בספר מלכים (פרק כב)
על ספר התורה שנמצא בימי יASHIHO על ידי חלקייו הכהן,
וכמשמעותו היה הספר פתוח בתוכחה שבסמנה תורה בפרשת כי
תבואו, ואשר שמע המלך את דברי ספר התורה קרע את בגדיו,
ושלח לדודש פשר דבר אצל חולדה הנביהה, שאמרה להם של
הנבואות הללו עתידות לבוא על עם ישראל אך לא בזמןו של
IASHIHO, משום שנכנע מפני ה'. והגמרא מקשא: 'ובמקום דקאי
ירמיה – היכי מותנבייא איה?/ היכי התנבאה חולדה כאשר היה
את ירמיהו הנביה? ובאייר הרמב"ן (במדבר, שם), שההוראה היא
שההמتنבאה במקומות רבו הוא כמורה הלכה בפנוי רבו. ותירצ'ה:
'אמרי בי רב משמייה דרב: חולדה קרובת ירמיהו היתה, ולא הוה
מקפיד עליה'.

מעתה יש לתמונה: אכן אמר רבי אליעזר שבני אהרון מתו משום
שהורו הלכה בפני משה רבם, והלא מתירוץ הגمراא במגילה
שהולדה יכללה להתנבה משום שהיתה קרובת ירמיה ולא היה
מקפיד עליה, אנו למדים שכאר יש קרבת משפחה בין הרב
لتלמידיו אין איסור להוראות הלכה בפנוי רבו, ואם כן, הלא משה
רבינו היה דודם של נدب ואביהוא, ולדעת הרמב"ן אין אין לחוש משום
ההוראה הלכה בפנוי?
וז קושיותו הנפלאה של הגمرا"ל שחרור, כפי שנמצאה בכתביו

היתר להוות לפניו.

עוד אפשר לומר, שכונת הגمرا לא הייתה שעת קרובת המשפחה מבטלת את האיסור של 'מורה הלה' בפני רבו', אלא תירצחו שירמייהו מחל לה ולא הקפיד עלייה, ורק הוסיף שהטעם שמלח לה היה מפני שהיתה קרובתו, אך אין הכרח שנבניה מחול לקרויבו.

ואף שימוש רבינו, הענו מכל אדם, בודאי לא הקפיד על כבודו, הלא ידענו לשמשה רבינו היה דין מלך (כפי שדרשו חז"ל) מן הפסוק "ויהי בישורון מלך", ו"מלך שמלח על כבודו – אין כבודו מחול", ואפשר שסבירamente שימוש לכך אין יכול למחול אף לקרויבו, ויש לעין.

"**אבני שלהם**" – פרשת אחרי; המלket

לגביהם 'גר שנטגיר כתינוק שנולד' ולא בטלת הקירבה, ומובן מזוע אמרה הגمرا שאחרון היה קרוב ועל כן לא יכול היה לראות את נגעה של מרומים.

אלא שכל זה הוא רק לגבי אהרון, שהיה תחת ההר עם כל בני ישראל,อลום משה רבינו הלא היה אז על ההר וקיבל תורה מסיני שלא על ידי כפיה, ולגביו אכן נאמר דין 'גר שנטגיר כתינוק שנולד', ואם כן בטלת קירבתו למרים ומצד זה יכול היה לראות את נגעה, משום לכך לגבי משה הגمرا שאף הוא לא יכול היה לראות את נגעה,อลום מטעם אחר – משום שהיא זו, ואין זו רואה את הנגעים...

מעתה, לדברי האדמו"ר מאוסטרווצא תהיישב להפליא נס קושיית הגמל' שוחר: כי שם שבקבלת התורה בטלת קירבת למרומים – כן בטלת קירבתו לנדב ואביהו, ועל כן לא הייתה להם

למה התפלל הכהן הגדול בלשון ארמית?

בעקבות כך, נתן רבי יעקב קרנץ – המגיד מודובנא, טעם נכבד על שתיקונו מאמר' הא לחמא עני' בלשון תרגום', והוא: שהרי כבר ידענו מספר הזוהר (פרשת בא מ, ב) שהקב"ה בעצמו יבוא לשמעו מפני בנוי סייפורי יציאת מצרים. וכך תקנו לשון תרגום בתחלת הגדה, כדי להראות חידוש – שביליה זה אין צורך במלאך כי הקב"ה בעצמו נמצא בבתי ישראל ולמרות זאת המשך ההגדה הוא בלשון הקודש, כי בזמננו מבינים יותר לשון הקודש, וההגדה נתקנה גם לנשימים ועמי הארץ ותשובה לבנים השוואלים). והוא הטעם שבימים הכהנורים מתחילה "כל נדרי" בלשון תרגום – להראות שאין צורך עתה במלאך, כי הקב"ה בעצמו יבוא לשכו' כבוד אצלנו, וכי שדרשו על הפסוק "דרשו ה' בהמצאו" שהשכינה קרויה לישראל עד מוצאי יום הכהנורים, ואז אומרים 'ה' פעמים 'ה' הוא הא-לוקים", ובכך מלווים את השכינה לזה רקייעים.

מעתה, אמר בעל "תירוש ויצחר", מיושבת גם קושיות הגר"א על שתפלת הכהן הגדול על מלכות בית דוד נאמרת בלשון התרגום – כי מכיוון שדרשו בירושלים שהפסוק "וכל אדם לא יהיה באهل מועד" מתייחס גם למלאכי השרת, מילא לא היה צריך להתפלל דוקא בלשון הקודש המובנת למלאכים – שהרי מילא המלאכים לא היו שם כלל!

*

מעניין לציין לדברי הרמב"ס (פרק ד' מהלכות עבודה יום הכהנורים הלכה א'), שהביא את נוסח התפילה בלשון הקודש, אך בשינויו, שלא כתוב "ולא יסור שבט מיהודה", אלא "ולא יסור שבט מבית יהודה". ואולי כוונתו שכך יש שינוי מלשון הפסוק ויכול לאומרו בלשון הקודש.

אולם הגאון רבי יהושע טרונק מקוטנא, בספרו "יבין דעת –חסדי אבות", הקשה הון על השינוי בלשון הרמב"ס והן על תירוץ של הגר"א (שאותו הוא מכנה 'המצעה נפלאה'), שהרי שולש פעמים היה הכהן הגדול מכיר את הפסוק "כי ביום הזה וגוי", ועל ברחונו שהיית לך הוא מבואר ב"שולחן-ערוז", שבדרכ' תחינה ובקשה מותר לומר בעל פה אף דברים שבכתב, ומה גם שגדולה מזו התירו לכחן גדול ביום הכהנורים את קריאת כל פרשת "אך בעשר" בעל-פה, מפני הטורה, ואיך יתכן שודקה בפסוק "לא יסור שבט

גע: ומתקפל תפלה קוצה בבית החיצון. מיי מצל' וכו'? וב Achא ביה דרבא מסיים בה ממשיה דבר יהודה: לא עידי עbid שולtan מדבית יהודה וכו'.

דיהינו: לא יסור השלטון והממשלה משפט יהודה. ומזוע אמר הכהן הגדול תפלה זו בלשון ארמי, ולא בלשון הפסוק (בראשית מט, י): "לא יסור שבט מיהודה"? העלה זו מובאת בספר "סדור יומא" (עמור קסא, העלה א') בשמו של הגר"א מווילנא, שכתב לתרץ שהזו מושום הדין' דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל-פה, והרי לכחן הגדול לא הותר לקחת עימיו חומש לפני ולפנים, ועל כן לא השתמש בלשון הפסוק – אלא בלשון התרגום: 'לא עידי עbid שולtan מדבית יהודה'. ויועין בתוספות בבא קמא [ב: בד"ה כדמתרגס] שהיו שפירשו שמה שנקט בגמרה "כדמתרגם רב יוסף", הינו משום שהיה סגי נהר וכן נאלץ לעסוק בתרגום, משום דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל-פה", אך תוספות דוח' זאת, שכן אין לך "עת לעשות לה' הפרו תורתך גדול מזה", ובודאי יכול היה רב יוסף ללמד בעל-פה אף דברים שבכתב).

פלונסק, בעל שות'ת "תירוש ויצחר":

על הפסוק ויקרא תא, יז: "וכל אדם לא יהיה באهل מועד בבואה לכפר בקדוש עד צאתו", מובא בירושלמי יומיא, פרק א' וכן במדרש (ויקרא רבה, פרק כא): 'יכול אדם לא להיות באهل מועד – אפילו אותן שנאמר עליהם יחזקאל א', י' ידמות פניהם פניהם אדם'. דיהינו: שאף למלאכים נאסר להיכנס לקדושים בעת עבודה הכהן הגדול ביום הכהנורים.

והנה, מצינו בגמרה (שבת יב): 'אמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי, אין מלאכי השרת נזקקי לו, שאין מלאכי השרת מכיריו בלשון ארמי'. והגמרה מבקשת מכאן אמר זה על ר' אליעזר, שכאשר היה הולך לבקר את החלדים, לעתים היה מברכים בלשון ארמי ואומר: 'רחמנא יזכיר לשלט'? ומתרצת הגمرا, שמכיוון שהשכינה נמצאת למרашותיו של החלדה, שנאמר "ה' יסעדנו על ערש דווי", כן אין צורך להתפלל בלשון שהמלאכים מביניהם, משום שהתפילה נשמעת באופן ישיר על ידי הקב"ה.

"סדר יומא" – עמוד קסא, העරה א'; פירוש המגיד מדובנה על הגדה של פסח; "יבין דעת – חסדי אבות" – סימן יד, אות ג'

מיוחודה" נזקקו לשינוי, לדברי הרמב"ם, או לשון ארמי, לדברי הגרא? ומשום כך מסיק הגאון מקוטנה כתירוץ שהובא לעיל בשמו של בעל "тирוש וישראל".

תפילת עברי דרכיהם: הלימוד הנפלא על כח התפילה

.וימחה!", עכ"ל.

והתמייה מתבקשת: מילא לבני נח או מצרים, מובן למה יכלו בני אותו הדור לחשב שיש בכוחם למנוע את כניסה נח לתיבה או את יציאת בני ישראל ממצרים, אבל איך עלה על דעתם של בני ישראל כי יכולם הם למנוע את מיתת משה? אך לפि מה שהתרבאר לעיל שעברי דרכיהם מסווגלים למנוע גשמיים, עד נדרשת תפילת כהן גדול ביה"כ כדי שלא תתקבל תפילה (שהיא עמוקה דליבא בהיותם במקום שלא יכול להסתתר מכם), נאמר אף כאן שבני ישראל כל כח היו בטוחים שבכוחם להתאמץ בתפילה עד שלא יוכל לקחת את משה מהם. ולא זו בלבד, אלא שהכתב מודיע לנו שגם בני ישראל צדקו בחשבונם, כמו שהיא צריכה בפועל כח מיוחד למנוע מבני דורו של נח לשבור את התיבה, וכן למנוע מהמצרים לעכב את יציאת ישראל ממצרים – כך בדוק נדרש כח מיוחד למנוע מהם לעכב בתפילה את מיתת משה, כי כח התפילה כמותו ככח טבעי הפועל בחוקי הטבע! בדומה לכך ראיינו שהקב"ה בכיקול היה צריך לבקש ממשה (שםות לב): "יעתה הניחה לי וגוו", כמו שתכתב רשי" (דברים ג, כד): "וכי תופס הiyתי בך? אלא לפתוח פתח, שבי תלוי להטפלל עליהם", הרי שבאמת על ידי תפילה יכולם בכיקול "لتפוס בהקב"ה" – איזה לימוד גדול ונפלא זה!

(معنى זה ממש נהג הגאון רבי חיים שמואלביץ לומר בשיחותיו). מכתב ידו, נמסר על ידי בנו, הרה"ג רבי יחזקאל שרגא ויינפלד שליט"א

איך בזמן החורבן היו הקרים מערין – והלא אז לא עשו רצונו של מקום?

(דברי הימים ב' ג'): "ופניהם לבית?" לא קשה: כאן בזמן ישראלי עשו רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראלי עשו רצונו של מקום. וחרש"ב"ם מפרש: 'כאן בזמן חיבת זכר ונקבה האוהבים זה – הם הופכים פניהם זה לזה, דוגמת חיבת זכר ונקבה האוהבים זה לזה, סימן שהקב"ה אוהב את ישראל, ומתהילה כך נעשו פנים אל פנים, כדי שתשרה שכינה בישראל וישראל יעשו רצונו של מקום. וכך אין עשו – והופcin פניהם לבית על ידי נס'. ובאיו בשם 'יש מתרצים', שמה שאמרו שבעזם שאין ישראלי עושים רצונו של מקום, אין פני הקרים איש אל אחיו – זהו בקרים שעשה משה, אבל כאן מדובר בקרים בקרים דצורתה שכבוללים (=קרים) שהיו מצוירים על הכתלים על ידי סמןינו צבע), והם תמיד היו מערין. אך הריטב"א תמה על כך: אם כן, איך אמרו לפנוי כן שהיה מראין לישראל בשעה שעלו לרجل את ה'קרים' דצורתה, להראות חיתו לפני פניהם למשך כל חייה, כי כך צוירו על

ונג: ולא תכנס לפניך תפלה עברי דרכיהם.

פלאי פלאים! העולם צריך גשמי והקב"ה רוצה לתת לעולם גשם, ובכל זאת יתכן שפלוני אלמוני שהוא עובר דרכים יתפלל שלא יירדו הגשמיים, ולמה? משום שהם מפריעים לו בהליךתו, ויתכן שהקב"ה קיבל את תפילתו ולא יתחשב בצד הכספי – עד שהchein גדול היה צריך להטפל כדי לבטל את תפילתו של אותו הולך דרכים ...

הרי לנו, כוחה של תפילה!

הגאון רבי אברהם ויינפלד, בעל שו"ת "לב אברהם", האיר לפיו זה את דברי רשי" (דברים לב, מה): "בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה": נאמר בנח (שם ז, יג): 'בעצם היום הזה בא נח וגו' – במראות אורו של יום, לפי שהיום בניין מוגשים: בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשלינו וקרדומתו ומבקעינו את התיבה. אמר הקב"ה: הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות – יבוא וימחה. במצרים נאמר (שםות יב, נא): 'בעצם היום הזה הוציאו ה', לפי שהיום מצרים ואמורים: בכך וכך אם אנו מרגישין בהם אין אנו מוגשים אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סייפות וכלוי זיין והורגין בהם. אמר הקב"ה: הריני מוציאן בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות – יבוא וימחה. אף כאן, בmittatu של משה, נאמר 'בעצם היום הזה', לפי שהיום ישראל אמורים: בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו מצרים וקרוע לנו את הימים והורד לנו את המן והגיא לנו את השלייו והעליה לנו את הבאר וננתנו לנו את התורה – אין אנו מניחין אותו. אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות – יבוא

איך בזמן החורבן היו הקרים מערין

ונג: אמר רב קתינא: בשעה שבו ישראלי שעלה לרجل מגליין להם את הפרכות, ומראין להם את הקריםם שהו מעורדים זה זהה, ואמורים להן: רואו חתכם לפניהם כחבת זכר ונקבה וכו'. אמרו ריש לקרי: בשעה שנכנסו נראים להיכל ואו כרובים המערדים זה זהה, הוציאו לשוק ואמרו: ישראל הילו, שברכعن בדכה וקלתנן קללה, יעסקו בדברים הילו? מיד הזילום, שנאמם כל מכבדיה הזילום כי רואו ערotta".

הקשה הריטב"א בשם הר"י מיגאש: הלא בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום, אין פני הקרים איש אל אחיו, ובזמן החורבן בודאי לא עשו רצונו של מקום, ואיך היו הקרים מערין זה זהה? שחררי כך שניינו (בבא בתרא צט): 'יכיד הון עומדים? רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: פניהם איש אל אחיו, חד אמר: פניהם איש אל אחיו, והגמרה תמהה: 'ולמאן דאמר פניהם איש אל אחיו, הא כתיב

לפי דברי המדרש, הטיעים האדר"ת, מתיחס בקשיות הריטב"א:
איך מצאו את הקרים מערבים, הרי בזמן שאין עושין רצונו של
מקום אין פניהם איש אל אחיו? – כי כיוון שהקב"ה נטל את
המשכו, ממילא נפרע החוב ונתפרק להם, ושוב היו בגדר 'עשה
רצונו של מקום'!
ריטב"א – יומא נד; "פרי צדיק" – פרשת דברים; "עתרות אדר"ר"
פרשת פקודי

*
שני יישובים נוספים, אמר על כך הגאון רבי יצחק קוליץ, הרבה
של ירושלים:
האחד – מה שאמרו שבעם שאין עושין רצונו של מקום אין
פניהם איש אל אחיו, זה רק ביחס לעם ישראל, דהיינו: שככליהם
הקב"ה מראה את חיבתו בשעה שעשיהם רצונו, וכשהימים עושים
רצונו אינם מראות את חיבתו, כדי לעורר לחזור בתשובה. אך כל
זה בין הקב"ה לעם ישראל, אולם כשניכרים ננסים להיכל – אז
לגביהם הקב"ה מגלה בכל שעה את חיתו לישראל, גם בזמן הקשה
בڃות, וכן נעשה הנס הזה, כדי לגלוות לעיני הגויים את חיבת
הקב"ה לבניו, בני ישראל!
וישוב נוסף – דוקא בעת הייצאה לגלות, יש חיבה יתרה של
הקב"ה לישראל, כי אף שסרו מדריכיו ועתה יש מצב של 'הסתדר
פניהם', כאשר ישראל נמצאים בעת צרה, הרי 'בכל צrather לו צר', ועל
כן היו הקרים מערויין זה זהה, כדי להורות לשישראל: למורות הכל,
ואף שחתאתם, עמכם אנוכי בצרה, ואתם נשארים בני החביבים!
"מחנה יצחק" (ニיסון תשס"ה) – פרשת ויגש ופרשת תרומה

אחד למעלה ושבע למטה: מליצת זכות נפלאה על ישראל

בגמרא פניו למדנו שהכהן מזה את למעלה ושבע למטה –
ממה שנאמר לגבי פר כהן גדול ויקרא ט, יד): "זהה באצבע על
פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יה שבע פעמים", הרי שבעה
הזהאות שלמטה נאמרו לגבי פר כהן גדול, ואילו לגבי שער העם
נאמר (שם, טו): "זהה אותו על הכפורת ולפני הכפורת", ומובואר
שאותה זהה שעל הכפורת היא אחת, ואנו למדים זה מזה, שבשני
הקרנות מזין אחת למעלה ושבע למטה.
ולא ב כדי נרמזה ההזהאה שלמעלה בקרבן העם, בעוד שבע
הזהאות שלמטה נרמזו בפרו של הכהן הגדול – שכן אמרו חז"ל "כל
הגדול מבעליו יצרו גדול ממנו", ולכן לכהן הגדול צריך להזכיר את
השבע שלמטה, כדי לתגאה בזוכרו עד כמה קל ליפול בראשתו
של היצר, אך לעומת זאת להמון העם צריך להזכיר דוקא את האחת
שלמעלה, כי בהם היצר היה מתגלה ומקש להכנים יושב בלבם,
כאילו מרובה עונותיהם נגעלו בפניהם שער תשובה, וכך דוקא
בשער העם רמזו הכתוב את האחת שלמעלה, ככלומר: למורות הכל,
עדין אחוזים אתם בידו של הקב"ה, אל תתייאשו מஸוב אליו!
תורת העולה" להרמ"א; "דרשות רבינו יוסף נחמייה" – עמוד עה

הכוטל, ובאומן זה היו תלמידי?
ועל כן נocket הריטב"א כתירוץ הרא"ס ז"ל: שכרובים אלו
שבכתלים גם כן בנס היו מעורין, אלא שבשעת החורבן נעשה נס
לרעיה, כדי לגלות ערונות.

*

בספרו "פרי צדיק" (פרשת דברים), ביאר הגאון רבי צדוק הכהן
מלובלין, על פי המובה בירושלמי (ברכות ב, ד) ומדרשי איכה רבה
א, נא) שבתשעה באב תיכף אחר החורבן נולד משיח, ואmens קודם
שנחרב הבית היו באמת בגדר 'אין עושין רצונו של מקום', שלא
עליה על דעתם שיחרב הבית, אבל כשהראו שנכנסו אויבים להיכל –
תיכף הרהרו כל ישראל תשובה, רק שכבר נגירה גירה (כמו
שהוכחים ירמיה למה לא עשו תשובה עד שלא נגירה גירה, שאז
לא היה נחרב), אז תיכף נעשו ישראל בכל' עושין רצונו של מקום/
ומוזה נולד תיכף משיח. ואם היו מתקנים הכל, היה ראוי להיות
תיכף התקינו האמתי, ומושם כך תיכףomid החזרו הקרים
פניהם איש אל אחיו, וכך שנכנסו אומות העולם מצאו הקרים
'מעורירים זה זהה'.

*

ואילו הגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים – האדר"ת,
ישב בספרו 'עתרות אדר' (פרשת פקודי), על פי דברי המדרש
(הובאו ברש"י, שם): 'המשכן משכן – שני פעים, רמז למקדש
שנ�משכו בשני חורבנן על עונותיהם של ישראל', והיינו: ששפך
הקב"ה חמתו על העצים והאבנים ולא על ישראל, ועל זה נאמר
"תם עונך בת ציון".

נה, תנן ובנן: וזהו אותו על הכפרת ולפני הכפרת למדנו כמה
למעלה בשער – אחת. למטה בשער אין יודע כמה. הריני דן:
נאמדו דמים למטה בפר, ונאמרו דמים למטה בשער, מה למטה
בפר שבע – אף למטה בשער שבע. או כלך לדרך זו וכי, תלמוד
לומר: "וועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר", שאין תלמוד לומד
כאשר עשה ומה תלמוד לו מוד כאשר עשה – שייחו כל עשיותינו
שווה; כשם שלמטה בפר שבע – כך למטה בשער שבע וכו'
וכשם שלמעלה בשער אחת – כך למעלה בפר אחת.

רמז נפלא שיש בו מליצה טוב על ישראל, כתוב הרמ"א ב"תורת
העללה", על מנין ההזהאות של "אחד למעלה ושבע למטה", דהיינו:
אין פלא לישראל נכסלים בחטאיהם, שהרי יש בהם רק כח אחד של
חק אל-ה ממעל בקרבים, והוא אשר מושך אותם למטה, לתורה
ולמצוות, אך כנגדו יש שבע כוחות של יציר הרע, כאמור חז"ל
(סוכה נב): "שבעה שמות יש לו ליציר הרע", והם מושכים אותו
למטה, ככלומר: לעבירות.
הוסיף על כך הגאון רבי יוסף נחמייה קורניצר, אב"ד קראקא:

במוצא שלל רב – על סדר הדף היומי | עורך: הרב אברהם ישראל רוזנטל | כל הזכויות שמורות ©

לקבלת העלוון ולא כל תמורה כספית): שלחו את כתובות המיל שלכם ל-shalalrav@gmail.com © כל הזכויות שמורות

התרופה הקלודית

'רופא אני תועלת עצומה בספר נפלא זה, שרבים
ימצאו בו נוחם וחיזוק, תקווה אמונה ובטחן...'
(הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א)

'ספר טוב מאד, ובתוחני שיביא תועלת מרובה
למעיינים בו, ותהי רפואה קרובה להם...'
(הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א)